

KESKKONNAHOIDLIKE RIIGIHANGETE KOHUSTUSLIKE VALDKONDADE KEHTESTAMISE ANALÜÜS JA JUHENDMATERJALIDE KOOSTAMINE

ÜLEVAADE EUROOPA LIIDU PARIMATEST PRAKTIKATEST

Tellijä: Keskkonnaagentuur
Koostaja: Consultare OÜ

Esitleja: Kristjan Piirimäe, OÜ Roheline Rada

KESKKONNAAGENTUUR

KESKKONNAMINISTEERIUM

Iceland
Liechtenstein
Norway grants

Sisukord

Töö eesmärgid

Välisriikide õppetunnid

Eesti turu-uuring

PROJEKTI EESMÄRK

Selgitada välja võimalused Eesti keskkonnahoidlike riigihangete süsteemi parandamiseks ja täiendamiseks, et riigihangetes kasutataks asjade ja teenuste hankimisel keskkonnahoidlike nõudeid.

KESKKONNAHOIDLIKE RIIGIHANGETE RAKENDAMISE EESMÄRK

Avalik sektor teeb Euroopa Liidus ligi 2.3 triljoni euro väärtuses kulutusi aastas, mis moodustab ca 16% kogu EL-i SKP-st. Eestis on see määr hinnanguliselt 15%. See on oluline ostujõud, millega on võimalik turule tugevaid signaale saata.

Keskkonnahoidlikkuse prioritseerimine avalikus sektoris toob turule uusi tooteid ja pakkujaid ning suunab erasektorit arenema samas suunas.

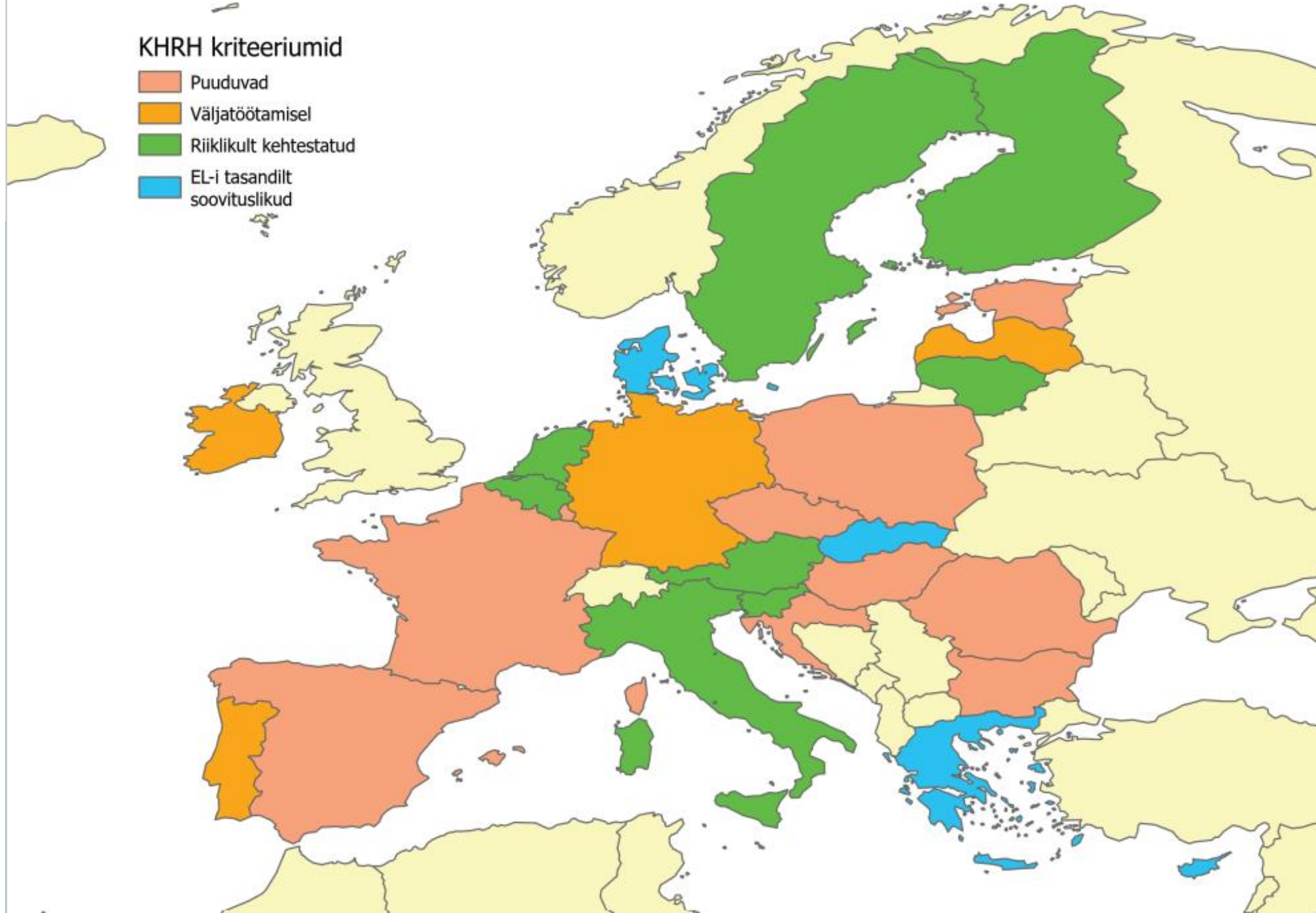
TÖÖS KÄSITLETUD VALDKONNAD

- 1) Tekstiiltooted ja -teenused;
- 2) Kontorihoonete projekteerimine ja ehitamine;
- 3) Teede projekteerimine ja ehitamine;
- 4) Toidukaubad, -teenused ja toidukaupade müügiautomaadid;
- 5) Elektrienergia.

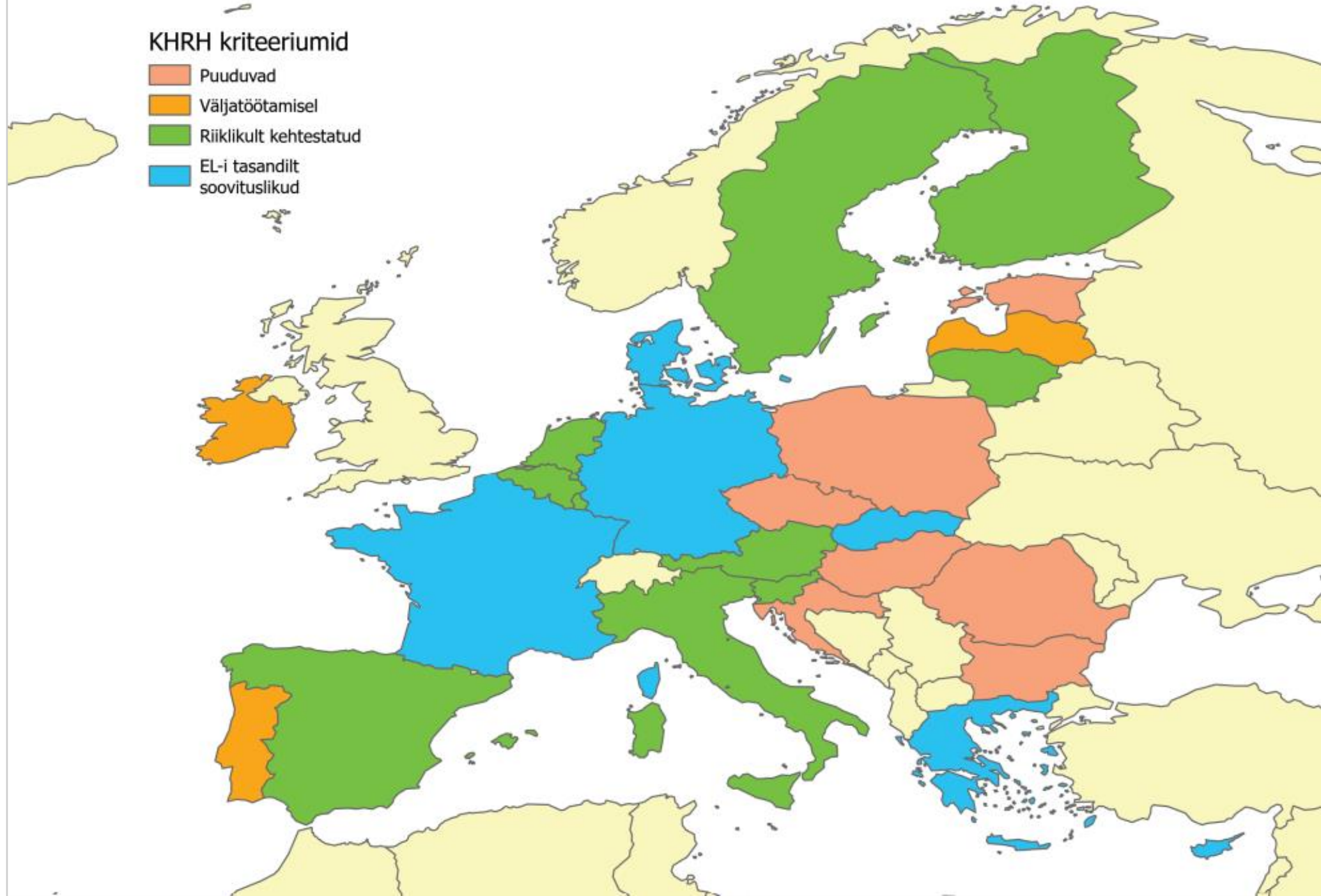
Välisriikide õppetunnid

Taani, Rootsi, Soome, Hollandi ja Leedu kogemused KHRH edendamisel

KHRH kriteeriumid tekstiltoodetel ja -teenustel

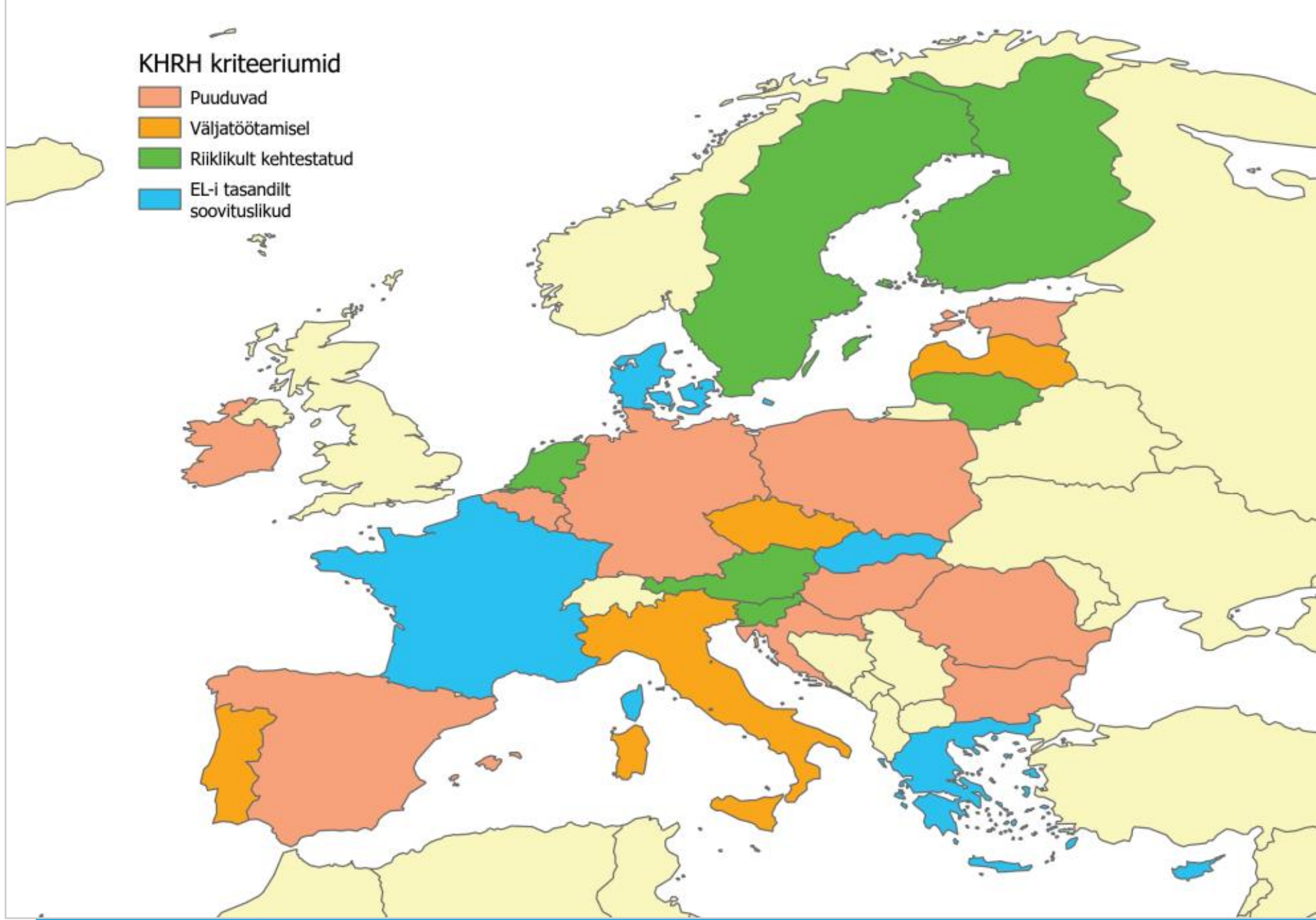

KHRH kriteeriumid kontorihoonete projekteerimisel ja ehitamisel

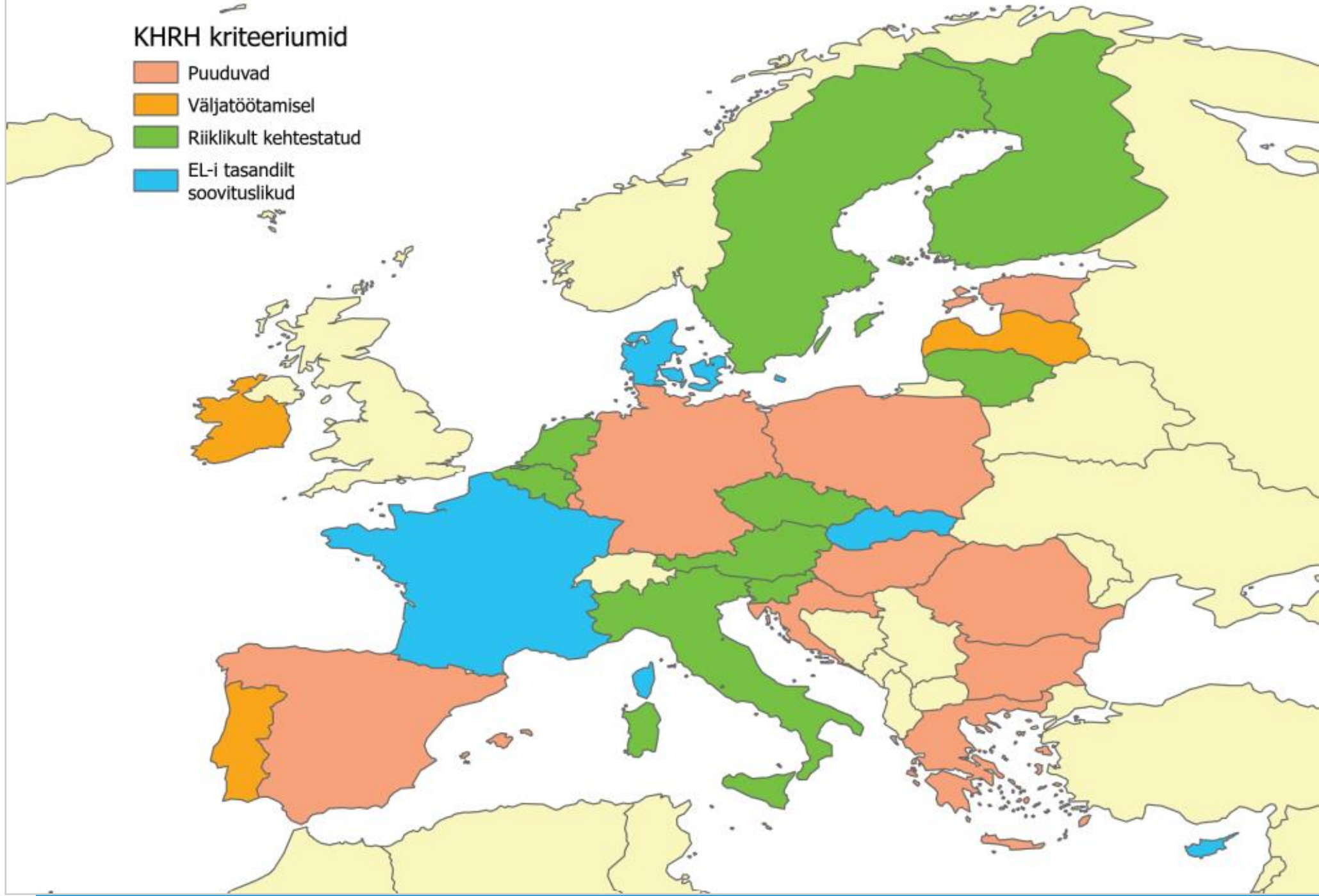

KHRH kriteeriumid teede projekteerimisel ja ehitusel

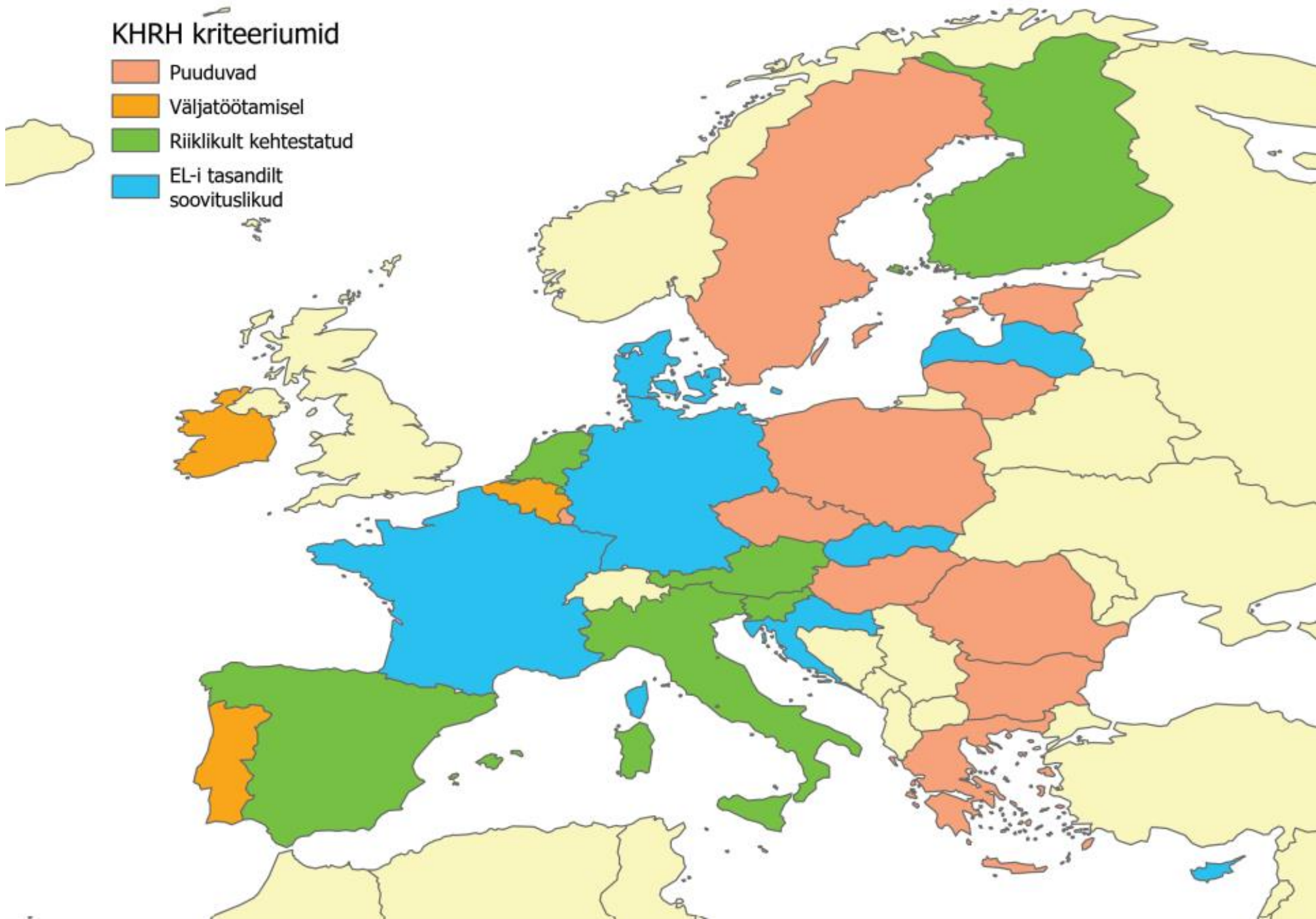

KHRH kriteeriumid tekstiltoodetel ja -teenustel

KHRH kriteeriumid elektrienergia hankimisel

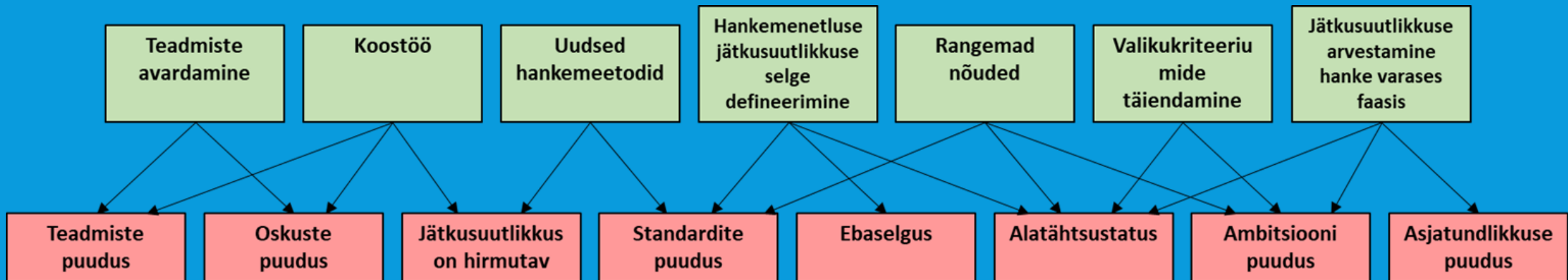
Hollandi kogemus

Probleemid:

- Selge keskkonnavastutuse puudumine
- Potjomkinlus
- Poliitikaindikaatorite komplekti puudus

Lahendused:

- Rohelepped: suunatud tööstusharude rohepöördele
- Selge vastutuse määramine
- Pideva arengu protsess
- Keskvalitsuse sisuline kaasatus rohelepetesse

Taani kogemus

Poliitilised takistused: keskkonnaeesmärkidele eelistatakse lõppkasutaja huve

Majanduslikud takistused: riigi poolt KOV-idele eraldatav eelarve, teadmatus toote olelusringi hinna osas, KOV väike ostujõud muutuste esilekutsumiseks

Organisatsioonilised takistused: möödarääkimised, segadus ja mõistmatus, mugavustsoon, teema keerukus, riskivältimise kultuur

Lahendused:

- keskkonnateadlikkuse kampaaniad ja poliitiline konsensus
- lõppkasutaja nõudlus
- EL ja riiklike poliitikate elluviimine
- ühishanked
- eestvedajad
- pilootprojektid
- riigihange kui tootedisain

Rootsi kogemus

Probleemid:

- KHRH ei tarvitse kulutõhusa vahendina toimida riigi keskkonnaeesmärkide saavutamisel
- KHRH võib turgu mõjutada hoopis rohetoodetest eemalduma
- Hinnalisa tõttu ei tarvitse KHRH olla efektiivne tööriist, mis mõjutaks eratarbijat mahetooteid otsma
- keskkonnakriteeriumid pole hankeeksjonitel siduvad
- Hanketingimuste raamistik on Rootsi seadusandluses võrdlemisi ebaselge

Lahendused:

- Kuueetapiline kaasav multikriteeriumianalüüs - meetod KHRH tööriistade väljatöötamiseks
- Keskenduda hankes ühele eesmärgile
- Defineerida keskkonnahoidlikkuse kriteeriumid
- Spetsiifiliste nõuete (kütuse tüüp vms) asemel kesknduda funktsionaalsetele nõuetele (maksimaalne heite määr vms)
- Osaleda ühishangetes

Soome kogemus

Probleemid:

- Organisatsiooni **kultuur** ja suhtumine võib takistada uute lahenduste kasutuselevõttu.
- Selge mandaadi ja **ametliku KHRH strateegia puudumine** ei võimalda jätkusuutlikke eesmärke ellu viia.
- Hanke korraldajail võib olla **keeruline konkretiseerida** laiu ühiskondlikke eesmärke ühte tellimusse.
- Piiratud ressursside tingimused ei luba mittekohustuslikke ettevõtmisi. **Ressursside piiratus** hõlmab lisaks finantsilisele kitsikusele sageli arusaamu KHRH kuludest ja tuludest.
- **Praktiliste tööriistade puudus** takistab operatsioonilisel tasemel KHRH korraldamist ning edu mõõtmist.
- Väljakutset põhjustab asjaolu, et jätkusuutlikkuse eesmärgid on pikaajalised, samas kui eelarvepiirangud on lühiajalised. Kuna **olelusringipõhist hinnastamist kasutatakse harva**, siis KHRH majanduslikud võidud võivad jääda nähtamatuteks.
- Protseduuriliste teadmiste ja **oskuste puudus** ei võimalda olemasolevaid tööriistu rakendada, arvestades, et KHRH on väga dünaamiline ja keeruline eesmärk. See ilmneb eriti juhtudel, kus püütakse saavutada üheaegselt nii keskkonna- sotsiaal- kui ka majanduseesmärke.
- Aeguvate praktikate **inerts** takistab võtmast jätkusuutlikkust toimival viisil hankeprotsessidesse.

Lahendused:

- Omavalitsustele tuleks asja kohta tekitada võimalikult palju infot kättesaadavaks
- Võtta arvesse rohetoodete võimalikud kaudsed finantsilised eelised
- Vahendajate võrgustik, eelkõige KEINO kompetentsikeskus

Neli lähenemist, kuidas keskkonnahoidlikke põhimõtteid hangetesse viia:

- (1) KHRH kriteeriumide rakendamine hankes;
- (2) ringtoodete (taaskasutatud, taaskasutatavate jms toodete) ja materjalide hankimine;
- (3) uute ärikontseptsioonide ja -teenuste hankimine;
- (4) ringmajanduslike ökosüsteemide edendamise hankimine

Leedu kogemus

Radikaalne KHRH reform:

- Kõigest kolme aastaga peaks kava järgi Leedus keskkonnahoidlike hangete osakaal tõusma 3%-lt (2020) 100%-le (2023)
- KHRH reform mõjutab ca 4000 asutust
- Hangete amet tekitas spetsiaalselt Säästvate Hangete Kompetentsikeskuse
- Hanketavade muutmiseks korraldatakse rohemesse, väljastatakse katalooge jne

Hange võib olla 'roheline', kui see vastab ühele kolmest tingimusest:

- rakendatakse keskkonnaministeeriumi poolt määratud keskkonnahoidlikkuse kriteeriume
- tarnijal on sertifikaadid nagu näiteks ökomärgised või keskkonnajuhtimissüsteemid
- eelnevalt valitud tootegrupp, mis on defineeritud kui roheline.

Leedu riigikontrolli kriitika

- pole analüüsitud selle reformi lühiajalisi mõjusid riigi rahandusele ega ka mitte säästvate toodete kättesaadavust
- pole hinnalisa jaoks raha eraldatud
- osade tootegruppide osas rohelisus üksnes formaalne
- administratiivsed keerukused
- kogemuse puuduse, keskkonnakriteeriumide keerukuse ja piiratud finantsressursside tõttu ei saavutatata aastaks 2023 saajaprotsendilist üleminekut rohehangetele

Auditi soovitus on võtta rohkem aega, et:

- edendada hankeasutuste oskusi,
- levitada häid praktikaid
- motiveerida tarnijaid aktiivselt rohetoodete tootmises ja pakkumises kaasa lööma

Eeskujuriikide üldistus

- Lähenemine on varieeruv, iga riik on välja töötanud omad süsteemid
- Euroopa Komisjoni KHRH kriteeriume vaadeldakse soovituslikena
- Mitmekülgne koostöö hankija ja pakkujate vahel
- Suund keskvalitsuse toe tõhustamisele
- Pakkujatelt oodatakse loomingulisust ja paindlikkust
- Suund kriteeriumide konkretiseerimisele
- Ühishanked

Eesti turu-uuring

Tekstiiltoodete, teede, kontorihoonete, toidu ja elektrienergia keskkonnahoidlik hankimine

- Riiklikku KHRH kava veel ei ole
- Lähtuda saab KEVAD kava mustandist, sest KHRH kava peab samuti hakkama KEVAD kavale tuginema
- KHRH kava vajalik, et välja valida prioriteetsed valdkonnad, mida edendada
- Kõike ei jõua reguleerida ja ei ole ka vajadust (väike keskkonnamõju, suur administratiivne koormus jm)
- Samm-sammult liikuda (kriteeriume olgu pigem vähe, kuid nad peavad olema hankijatele ja pakkujatele teostatavad)
- Riigihangetel keskkonnahoidlik lähenemine on sektoris suunanäitajaks

TURU-UURINGU METOODIKA

- Iga tooterühma lõikes kriteeriumide esialgne kriteeriumite analüüs:
  - Panustab Eesti keskkonna-eesmärkidesse – Eesti keskkonnavaldkonna arengukava (*KEVAD, koostamisel*) järgi. Eestis puudub riiklik kava KHRH edendamiseks.
  - Avaliku sektori nõudlus – riigihangete registri arhiivi analüüs 2018-2022 kohta.
  - Tõendatav – kriteeriumile vastavust on võimalikult lihtne tõendada ning hankijal vastavust kontrollida (nt tekstiili valdkonnas Eestis puudub akrediteeritud tekstiili katselabor).
  - Pakkumine – kas Eestis on olemas piisavalt pakkujaid, kes suudavad seda kriteeriumi täita (sisend katusorganisatsioonidelt);
- Kontaktide nimekirjade loomine, fookus katusorganisatsioonidel;
- Intervjuude läbiviimine katusorganisatsioonide ja ettevõtetega, kriteeriumide analüüsi täiendamine
- Potentsiaalselt rakendatavate kriteeriumide nimekirja koostamine
- Kriteeriumise sõnastamine vastavustingimusena ning juhise koostamine KHRH rakendamiseks
- Juhise tagasisidestamine erialaliitude ning pakkujatega

Kokkuvõttes eelistati neid keskkonnahoidlikkuse kriteeriume, mille lävendid on objektiivselt ja võrdlemisi kerge vaevaga mõõdetavad, mis on seotud Eesti keskkonnaeesmärkidega ning millega seotud toodetele, teenustele on oluline avaliku sektori nõudlus ja konkurentsitihe kohalik pakkumine.

ETTEPANEK KHRH KRITEERIUMIDE RAKENDAMISEKS

TEKSTIILTOOTED JA –TEENUSED 1

Kohustuslikud keskkonnahoidlikud kriteeriumid tekstiiltoodete hankimisel:

1. Pakkuja kinnitab, et tekstiiltoode vastab Oeko-Tex standard 100 sertifikaadile või sellega samaväärsetele kriteeriumidele ohtlike ainete kasutamise osas. Pakkuja esitab vastavuse kontrolliks toote osaks olevate kangaste ja manuste Oeko-Tex standard 100 sertifikaadi või samaväärse sertifikaadi ohtlike ainete kasutamise osas - nt EL I tüübi ökomärgise sertifikaadi (EU Eco Label/Euroopa Liidu Lilleke, Nordic Swan/Põhjamaade Luik ning Der Blaue Engel/Sinine Ingel), GOTS, Bluesign jms. Kui pakkuja pakub samaväärsele standardile vastavat kaupa, lasub samaväärsuse tõendamise kohustus pakkujal.
2. Pakkuja kinnitab, et tagab tootegarantii osana tarnitava toote osaks olevate osade ja manuste (nt tõmblukud, nõöbid, kinnitusvahendid) või samaväärset funktsiooni täitvate elementide olemasolu vähemalt kahe aasta jooksul pärast toote tarnimist või tarnelepingu kehtivusajaks (olenevalt sellest, kumb kestab kauem). Pakkuja kinnitab, et esitab pakkumuses osade ja manuste soovitusliku hinnakirja.
3. Pakkuja kinnitab, et tema poolt pakutavad rõivaesemed on kujundatud selliselt, et kõik logod või eristavad tunnused saab eset kahjustamata lihtsasti eemaldada või üle trükkida. Pakkuja kinnitab, et annab koos rõivaesemetega kaasa juhise logode või kaubamärkide eemaldamise või ületrükkimise kohta.

Selgitus: Juhis on mõeldud rõivaste kasutusjärgselt korduskasutusega tegelevale töövõtjale.

ETTEPANEK KHRH KRITEERIUMIDE RAKENDAMISEKS TEKSTIILTOOTED JA –TEENUSED 2

Tekstiiltoodete hankimisel on hankijal võimalik kasutada järgmisi valikkriteeriume:

1. Pakkuja kinnitab, et polüesterkiudtoote valmistamisel on kasutatud vähemalt 20% ulatuses ringlussevõetud materjali ning esitab selle tõendamiseks GRS - Global Recycle Standard sertifikaadi või samaväärsetele kriteeriumidele vastava sertifikaadi.
2. Pakkuja deklareerib kõik Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EÜ) nr 1907/2006 (REACH) kandidaainete loetellu kantud ained, mille sisaldus tootes ja mis tahes koostisosas või materjalis ületab 0,1 (massi)protsenti. Pakkuja kinnitab, et esitab tekstiiltoote üleandmisel tõendid tekstiiltootes sisalduvate REACH kandidaainete loetellu kantud ainete kohta või nende puudumise kohta.

ETTEPANEK KHRH KRITEERIUMIDE RAKENDAMISEKS TEKSTIILTOOTED JA –TEENUSED 3

Kohustuslikud keskkonnahoidlikud kriteeriumid tekstiilteenuste hankimisel:

1. Pakkuja kinnitab, et osutab varahalduskava osana pakutavatele tekstiiltoodetele jooksvalt hooldus- ja parandusteenuseid, mis hõlmavad vähemalt järgmist:

- lihtsamad parandustööd, sealhulgas hargnenud õmbluste parandamine ja kokkuõmblemine, katki-/kaotsiläinud osade asendamine ning lukkude ja kinniste paigaldamine/asendamine;
- tööriivaste paikamine;
- funktsionaalsete pealismaterjalide parandamine/taastamine.

Pakkuja kinnitab, et esitab pakkumuses pakutavate hooldusteenuste üksikasjaliku kirjelduse, sealhulgas vajaduse korral dokumenteeritud tõendid hooldusseadmete kohta, mida ta kasutab või kasutab allhankena.

Selgitus: pakutavate hooldus- ja parandustööde nimistut ning vajadusel kasutatavate hooldusseadmete nimistut kohandatakse sõltuvalt hangitavast tekstiiltootest, mille kasutamise teenust hangitakse.

ETTEPANEK KHRH KRITEERIUMIDE RAKENDAMISEKS

TOIDUKAUBAD, -TEENUSED JA TOIDUKAUPADE MÜÜGIAUTOMAADID 1

Toidukaupade ja toitlustusteenuse hankimisel on hankijal võimalus kasutada järgmisi valikkriteeriumeid:

1. Pakkuja kinnitab, et vähemalt 20% tarnitavatest toidukaupadest vastavad ELi mahemärgi nõuetele (määrus (EÜ) nr 2018/8481 või selle hilisemad muudatused). Hankija nõudmisel on pakkuja valmis esitama selle tõendamiseks saatelehted/ostuarved;

Selgitus: Hankedokumendis tuleb täpsustada, kas mahetoidu osakaalu arvestatakse kaalu/mahu (ehk koguse) või maksumuse (rahalise väärtuse) alusel. Maksumuse põhine arvestus annab suurema paindlikkuse pakkuda mahetooteid eri toidugruppidest, sh kasutada ära soodsa hinnaga hooajalisi mahetooteid.

Hangetes mahetoitu puudutava kriteeriumi kehtestamisel peab hankija hiljem kontrollima, kas seda nõuet lepingus järgitakse.

2. Pakkuja kinnitab, et tarnitavad toiduained esmatoote mõistes [hankija lisab toiduainete loetelu] pärinevad 300 kilomeetri raadiusest tarbimispaigast. Hankija nõudmisel on pakkuja valmis esitama selle tõendamiseks saatelehted/ostuarved.

Selgitus: Lühike tarneahel tähendab madalamat transpordist tekkivat CO₂-heidet. Seega aitab lühikeste vahemaade tagant tarnitava hooajalise toidu osakaalu suurendamine menüüs vähendada toidu tootmise ja tarbimise kliimamõju. Hankes loetletud toiduainetena sobivad nii loomsed saadused, nt munad, piim, liha (kana-, veise-, sealiha jms) kui ka taimsed saadused, nt puu- ja köögivili.

ETTEPANEK KHRH KRITEERIUMIDE RAKENDAMISEKS

TOIDUKAUBAD, -TEENUSED JA TOIDUKAUPADE MÜÜGIAUTOMAADID 2

Toidukaupade ja toitlustusteenuse hankimisel on hankijal võimalus kasutada järgmisi valikkriteeriumeid:

3. Pakkuja kinnitab, et ükski tarnitav tavapärasest põllumajandustootmisest pärit koorega muna ei ole märgistatud määruse (EÜ) nr 589/2008 kohase koodiga 3. Pakkuja kirjeldab, kuidas ta kavatseb lepingu täitmise käigus tagada vastavuse, näidates ära need tarnijad, kes hakkavad tarnima mune, mis kuuluvad koodi 0, 1 või 2 alla.

Selgitus: Esimene number koodis (0–3) näitab lindude pidamisviisi. See võib olla üks järgmistest:

- 0 – mahepõllumajanduslik tootmine
- 1 – vabalt peetavate kanade munad
- 2 – õrrekanade munad
- 3 – puuris peetavate kanade munad

ETTEPANEK KHRH KRITEERIUMIDE RAKENDAMISEKS

TOIDUKAUBAD, -TEENUSED JA TOIDUKAUPADE MÜÜGIAUTOMAADID 3

Kohustuslikud keskkonnahoidlikud kriteeriumid toitlustusteenuse hankimisel:

1. Pakkuja kinnitab, et pakutavad menüüd sisaldavad valikuid kaun-, köögi- ja puuviljade, täisteratoodete ning pähklite tarbimise suurendamiseks, tagades samas soovitatava toitainete tarbimise klientide poolt. Pakkuja kirjeldab selgelt ja üksikasjaliselt taimetoite sisaldavate menüüde kavandamist.

Selgitus: Tehnilises kirjelduses esitab hankija, millisel viisil taimetoitu peavad pakutavad menüüd sisaldama.

Valikud on:

- igapäevaste liha ja kala sisaldavate lõunasöökide juurde peab kuuluma X% taimetoitu (köögiviljad, oad, teraviljatooted);
- X taimetoitu või taimsetel koostisosadel põhinevat toitu (mille hulka kuuluvad munad ja piimatooted, kuid mitte liha ega kala) päevas /nädalas;
- X taimetoitu või taimsetel koostisosadel põhinevat toitu pakutakse iga päev või Z päeval nädalas;
- X päeval nädalas pakutakse taimetoitu või taimsetel koostisosadel põhinevat toitu;
- X grammi taimset päritolu valke või kaunvilju [nädalas või päevas].

ETTEPANEK KHRH KRITEERIUMIDE RAKENDAMISEKS

TOIDUKAUBAD, -TEENUSED JA TOIDUKAUPADE MÜÜGIAUTOMAADID 4

Kohustuslikud keskkonnahoidlikud kriteeriumid toitlustusteenuse hankimisel:

2. Pakkuja kinnitab toidujäätmete tekke vältimise parimate tavade rakendamist, esitades vastava kirjaliku tegevuskorra.

Selgitus: Toidujäätmete tekke vältimise kava, mis võib sisaldada näiteks (*osaline loetelu*):

- täpse laoseisu kindlaksmääramise süsteem ja tellimissüsteem;
- toidujäätmete inventuur;
- toidujäätmete koguste pidev või perioodiline mõõtmine;
- toidukaupade ladustamisel põhimõtte „tagant ette“ („esimesena sisse, esimesena välja“) rakendamine ja aegumiskuupäevade perioodiline kontrollimine;
- kõlblikustähtaja lõpule läheneva toidu kasutamine (einete paindlik kavandamine);
- liha, kala või köögiviljade liigse trimmimise vältimine või liigsete trimmingujääkide korduvkasutamine;
- tõhus tellimine ja ladustamine: kiiresti riknevate toidukaupade sagedane ja vajalikes kogustes tellimine;
- toiduvalmistamisel kadude ärahoidmine ja töötajate sellealane koolitamine;

jät kub....

ETTEPANEK KHRH KRITEERIUMIDE RAKENDAMISEKS

TOIDUKAUBAD, -TEENUSED JA TOIDUKAUPADE MÜÜGIAUTOMAADID 5

Kohustuslikud keskkonnahoidlikud kriteeriumid toitlustusteenuse hankimisel:

3. Pakkuja kinnitab, et omab ja rakendab jäätmetekke vähendamise kava vastavalt jäätmete raamdirektiivi 2008/98/EÜ jäätmehierarhiale.

Selgitus: Pakkuja esitab jäätmetekke vähendamise kava, mis peab sisaldama vähemalt järgmist:

- Jäätmete inventuuri, et teha kindlaks kohapeal tekkivate jäätmete liigid ja allikad;
- Jäätmete vähendamist toidukaupade hankimisel sh:
  - hästi säilivate toodete tellimine lahtiselt, kui see on võimalik ja keskkonna seisukohast asjakohane;
  - pakendijäätmete vähendamiseks sobivate pakendite valimine;
  - võimaluse korral ringlussevõetavate pakendite valimist, kui need tagavad toiduohutuse ja -hügieeni;
  - pakendite tagastamist korduvkasutamiseks, kui võimalik;
  - tarbetu või ülemäärase teisese pakendiga kaubaartiklite vältimist.

ETTEPANEK KHRH KRITEERIUMIDE RAKENDAMISEKS

TOIDUKAUBAD, -TEENUSED JA TOIDUKAUPADE MÜÜGIAUTOMAADID 6

Kohustuslikud keskkonnahoidlikud kriteeriumid toitlustusteenuse hankimisel:

4. Pakkuja kinnitab, et kasutab vaid korduskasutatavaid lauanõusid ja laudlinasid.
5. Pakkuja kinnitab, et vähemalt 50% kasutatavatest kätepesu-, nõudepesu- ja tavapuhastusvahenditest vastavad konkreetselt EL ökomärgise nõuetele või samaväärsetele nõuetele. Pakkuja esitab loetelu kätepesuks, nõudepesuks ja regulaarseks puhastamiseks kasutatavatest keemiatoodetest, mida lepingu täitmisel kasutatakse, näidates eraldi ära tooted, mis vastavad sellele kriteeriumile.

Kohustuslikud keskkonnahoidlikud kriteeriumid kuuma joogi automaatide ja veeautomaatide hankimisel:

1. Pakkuja kinnitab, et kasutab vaid korduskasutatavaid tasse. Pakkuja esitab teenuse osutamiseks kasutatava müügiautomaadi tehnilise lehe, millel on näidatud vastavus sellele nõudele.

ETTEPANEK KHRH KRITEERIUMIDE RAKENDAMISEKS ELEKTRIENERGIA

Kohustuslik keskkonnahoidlik kriteerium elektrienergia hankimisel:

1. Pakkuja kinnitab, et kogu tarnitav elektrienergia on 100% ulatuses toodetud taastuvatest energiaallikatest, nagu on määratletud EL direktiivis 2009/28/EÜ ning tõendatav Eestis või Euroopa majanduspiirkonna lepinguriigis väljastatud ja Eesti päritolutunnistuste registris kustutatud päritolutunnistustega.

Selgitus: Elektrienergia tootmine taastuvatest allikatest panustab oluliselt KHG heite vähendamisse ja kliimamuutuste pidurdamisse.

Taastuenergia - taastuvatest mittefossiilsetest allikatest pärit energia, nimelt tuuleenergia, päikeseenergia (päikese soojusenergia ja fotogalvaaniline päikeseenergia), geotermiline energia, ümbritseva keskkonna energia, loodete, lainete ja muu ookeanienergia, hüdroenergia ning biomassist, prügilagaasist, reoveepuhasti gaasist ja biogaasist toodetud energia (allikas: taastuenergia direktiiv).

ETTEPANEK KHRH KRITEERIUMIDE RAKENDAMISEKS KONTORIHoonete PROJEKTEERIMINE JA Ehitamine 1

Kohustuslikud keskkonnahoidlikud kriteeriumid kontorihoonete projekteerimise hankimisel:

1. Pakkuja kinnitab, et hoonesse projekteeritakse valgustuse juhtsüsteemid, mida on võimalik vastavalt vajadusele reguleerida või välja lülitada. Pakkuja esitab ehitusprojekti projekteeritava valgustuse juhtsüsteemi tehnilise kirjelduse.
2. Pakkuja kinnitab, et hoonesse projekteeritakse hoone energijuhtimissüsteem, mis võimaldab hoone haldajal saada reaalajas teavet hoone energiakasutuse kohta võrku ühendatud andurite ja energiaarvestite kaudu, mis mõõdavad energiakasutust vähemalt iga poole tunni järel. Energijuhtimissüsteemil peab olema kasutajaliides, mis võimaldab haldajatel hoone energiakasutuse teavet analüüsida ning alla laadida ilma põhjaliku väljaõppeta ning hoone valgustust, kütet ja jahutust kontrollida lihtsalt kohandatavate süsteemide abil. Pakkuja esitab ehitusprojekti energijuhtimissüsteemi tehnilised kirjeldused, kaasa arvatud andmed kasutajaliidese kohta.
3. Pakkuja kinnitab, et esitab hanke objektiks oleva ehitise CO₂ jalajälje arvutused vastavalt hanke alusdokumentidele lisatud kalkulaatorile või muule hankija poolt nimetatud üldtunnustatud metoodikale.
4. Pakkuja kinnitab, et hoonesse projekteeritakse ruum või ala ringlusse võetavate jäätmete kohapeal sorteerimiseks ja ladustamiseks vastavalt hoone suurusele ja kasutusele. Pakkuja esitab ehitusprojekti jäätmete kogumiseks ja sorteerimiseks ettenähtud ala(d).

ETTEPANEK KHRH KRITEERIUMIDE RAKENDAMISEKS

KONTORIHoonete PROJEKTEERIMINE JA EHITAMINE 2

Kontorihoonete projekteerimise hankimisel on hankijal võimalik kasutada järgmist valikkriteeriumi:

5. Pakkuja kinnitab, et vähemalt 90% hoone maapealse osa kande- ja piirdekonstruktsioonide massist kavandatakse CO₂ neutraalsest materjalist, kui muud kehtivad ehitusstandardid seda võimaldavad.

Kohustuslik keskkonnahoidlik kriteerium kontorihoonete ehituse hankimisel:

1. Kogu hoone ehitamiseks kasutatav puit peab määruse (EL) 995/2010 kohaselt olema seaduslikult ülestöötatud. Pakkuja kinnitab, et kasutatakse ainult seaduslikest allikatest pärit puitu ning esitab tõendid puidu päritolu kohta. Sobivaks tõendiks on näiteks FSC, PEFC sertifikaat või FLEGT või CITES litsents või samaväärne.

Selgitus: Määruse (EL) 995/2010 (EL-i puidumäärus) kohaselt on seaduslik puit, mis on üles töötatud kooskõlas puidu ülestöötamise riigis kohalduvate õigusaktidega. Vastavuse tõendamiseks saab pakkuja esitada puidu tarnija kinnituse. Kui hankijal tekib kahtlus, on võimalik küsida ka täiendavaid tõendeid. Seaduslikust allikast päritolu tõendavad näiteks puidukiü valmimisloo sertifikaadid FSC, PEFC, CSA, SFI. Kui puit või puittooted ei kuulu EL puidumääruse kohaldamisalasse (vt puidumääruse lisa 1), peavad puidul või puittoodetel olema kas EL-i FLEGT või ÜRO CITES litsentsid, või peab pakkuja rakendama nende suhtes nõuetekohase hoolsuse süsteemi, mis annab teavet ülestöötamisriigi, liikide, koguste, tarnija ning asjaomaste riiklike õigusaktide järgimise kohta.

ETTEPANEK KHRH KRITEERIUMIDE RAKENDAMISEKS

TEEDE PROJEKTEERIMINE JA EHITAMINE 1

Teede projekteerimise hankimisel on hankijal võimalik kasutada järgmist valikkriteeriumi:

1. Pakkuja esitab hanke objektiks oleva ehitise CO₂ jalajälje arvutused vastavalt hanke alusdokumentidele lisatud kalkulaatorile või hankija poolt nimetatud üldtunnustatud metoodikale.

Teede ehituse hankimisel on hankijal võimalik kasutada järgmisi valikkriteeriume:

1. Pakkuja kinnitab, et peamiste tee ehituseks kasutatavate materjalide kogukaalust vähemalt 10% on ringlussevõetud materjal, korduskasutatud materjal ja/või kõrvalsaadused. Ringlussevõetud materjali ja korduskasutatud materjali sisaldus arvutatakse korduskasutatud materjalide, ringlussevõetud materjalide ja/või kõrvalsaaduste keskmise ainesisalduse põhjal. Pakkuja näitab arvuliselt ringlussevõetud või korduskasutatud materjali proportsionaalse sisalduse konkreetsete tee ehituseks kasutatavate materjalide üldises kogukaalus. Pakkuja kirjeldab, kuidas ringlussevõetud materjali sisaldus arvutatakse ja tõendatakse.

2. Pakkuja kohustub esitama hinnangulise CO₂e heitkoguste näitaja täitematerjalide tonni kohta, kasutades pakkumiskutses näidatud arvutusmeetodit.